

POJAM I VRSTE PRAVNIH NORMI

Izv. prof. dr. sc. Luka Burazin

Literatura:

R. Guastini, *Sintaksa prava* (2018), str. 47-62

NORME U UŽEM SMISLU

□ pravna norma u užem smislu

- a) propis (zapovijed učiniti ili propustiti)
- b) pogodbeni struktura
- c) opći i apstraktan sadržaj

NORME U UŽEM SMISLU

1. propis kao **akt** propisivanja

- jezični akt namijenjen usmjeravanju ljudskog ponašanje (*normativni akt*)

2. propis kao propisujući **iskaz**

- iskaz kojim se izvodi akt propisivanja (*normativna odredba*)
- zapovijed = kvalificiranje obveznom neke radnje
- zabrana = kvalificiranje obveznim nekog popuštanja
- pokoravanje (izvršavanje/pridržavanje) i kršenje

3. propis kao **značenje**

- "sadržaj" akta propisivanja; značenje propisujućeg₃ iskaza (*norma*)

NORME U UŽEM SMISLU

- norma kao pogodbeni iskaz
  - što treba učiniti ili propustiti *ako se ostvare određene okolnosti*
  - pogodbeni ili hipotetički propis
  - "Ako netko drugome prouzroči štetu, *onda* je treba popraviti"
  - antecedent = dio iskaza koji određuje uvjet
    - razred činjeničnih okolnosti (činjenično stanje)
    - predmet uređivanja (*Što* je uređeno?)
  - konsekvent = dio iskaza koji utvrđuje posljedicu
    - razred pravnih posljedica
    - način uređivanja (*Kako* je uređeno?)

NORME U UŽEM SMISLU

- norma kao opći propis (*pravilo* ponašanja)
  - pojedinačni propis za predmet ima *pojedinačno* (ili *konkretno*) činjenično stanje
  - opći propis za predmet ima *razred* činjeničnih stanja (*apstraktno* č.s.)
- norma kao apstraktan propis
  - kada se odnosi na razred činjeničnih stanja (kada je opći)
  - ✓ kada određuje u pogledu budućih č.s.; kada nije unatražnodjelujući (retroaktivan)

NORME U UŽEM SMISLU

- određivanje v. rješavanje
  - "određivanje" za buduće vrijeme (*pro futuro*)
    - utanačenje pravne posljedice općeg i apstraktnog č.s. (Ako..., onda...)
    - norme
  - "rješavanje" za prošlo vrijeme (*pro preterito*)
    - utanačenje pravne posljedice jednog ili više konkretnih č.s. (S obzirom na to da..., onda...)
    - rješidbe
    - antecedent kao "obrazloženje" konsekventa

NORME U OPĆENITOM SMISLU

- norme o nadležnosti
  - nekom subjektu (tijelu vlasti) dodjeljuju vlast stvaranja i ukidanja ili primjenjivanja drugih normi
  - npr. čl. 71. i 118. Ustava RH
- dopuštajuće norme
  - određeno ponašanje kvalificiraju kao dopušteno, neobvezno ili slobodno (dopušteno / neobvezno)
  - npr. čl. 42. i 43. Ustava RH
- definirajuće norme
  - određuju značenje neke riječi koja se uporabljuje u formulaciji druge norme
  - npr. čl. 87. KZ-a

NORME U OPĆENITOM SMISLU

- tumačeće norme
  - određuju značenje nekog iskaza uporabljenog u formulaciji neke ranije norme
  - Čl. x zakona y treba shvatiti u smislu da...
  - zakoni o tzv. autentičnom tumačenju (npr. NN 89/14)
- upućujuće norme
  - č.s. ne uređuju neposredno, nego organe primjene upućuju na izvore ili odredbe u kojima trebaju tražiti uređenje dotičnog č.s.
  - tzv. kolizijske norme mpp-a
  - npr. čl. 18. i 19. ZRSZ-a

NORME U OPĆENITOM SMISLU

- norme o sposobnosti djelovanja normi
  - u vremenu ili prostoru ograničavaju pravne učinke drugih normi
  - npr. čl. 90., st. 4. Ustava RH
- norme o sukobima između normi
  - za slučaj postojanja dviju nespojivih normi, organima primjene ukazuju na to kojoj normi dati prednost
  - npr. čl 1., st. 5. ZV-a
- ukidajuće norme
  - "ukidaju" sposobnost djelovanja neke postojeće norme
  - npr. "Ukida se čl. x zakona y" (čl. 394., st. 4. ZV-a)

NORME U OPĆENITOM SMISLU

- norme u općenitom smislu nisu podložne ni pokoravanju ni kršenju (jer se njima ne usmjerava ponašanje)
- funkcionalno su ovisne o propisima
  - fragmenti normi (propisa) s kojima se povezuju
  - npr. norma o nadležnosti je fragment svih propisa koje je stvorilo njome ustanovljeno tijelo
- skup "normi" u općenitom smislu, koji ne bi uključivao nijedan propis, ne bi se moglo priznati pravnim poretkom (ponašanja)

UTEMELJUJUĆE NORME

- utemeljujuće norme

- ništa ne propisuju
- nisu podložne pokoravanju ili kršenju
- neposredno stvaraju pr. učinak (koji nije nastanak obveze): stjecanje statusa, pripisivanje subj. pr. položaja, (ne)valjanost akta...
  - i. one koje nemaju pogodbeni oblik (def. n., ukid. n., n. o aut. tum.)
  - ii. one koje imaju pogodbeni oblik, ali u konsekventu ili nemaju deontičke izraze (Osobe s navršenih 18 g. su punoljetne) ili imaju deontičku kvalifikaciju dopušteno/neobvezno (n. o nadležnosti, dop. n.)¹¹

METANORME

- metanorma

- i. u užem smislu, svaka norma koja za predmet ima:
  - a) druge norme (npr. načelo zabrane unatragdjelovanja zakona i dr. propisa)
  - b) druge odredbe (npr. Ukida se čl. x zakona y)
- ii. u širem smislu, svaka norma koja za predmet ima:
  - c) normativne akte (npr. "Hrvatski sabor je... nositelj zakonodavne vlasti u RH")

PRIMARNE I SEKUNDARNE NORME

- primarne norme
  - tako se obično nazivaju norme o ponašanju (građana)
  - norme koje građanima pripisuju ili nameću subj. pr. položaje
- sekundarne norme
  - metanorme u širem smislu
  - norme kojima se dodjeljuju vlasti ("zakonodavne", izvršne, sudske) i uređuje njihovo izvršavanje
  - npr. norme o proizvodnji prava

PRIMARNE I SEKUNNDARNE NORME

Copyrighted Material
CLARENDON LAW SERIES

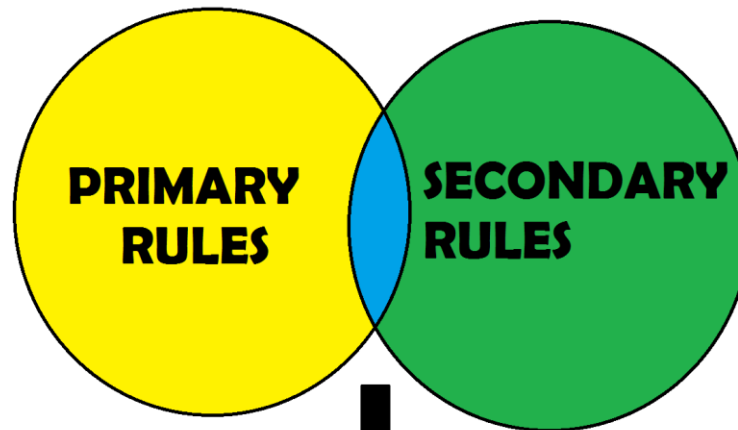
The Concept of Law

H. L. A. HART

Second Edition

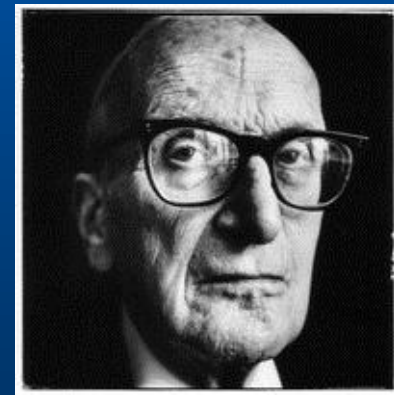
Copyrighted Material

LAW AS THE UNION OF PRIMARY & SECONDARY RULES

THE UNION OF
PRIMARY & SECONDARY RULES

H.L.A. Hart
(1907-1992)

FORMULIRANE I NEIZRAŽENE NORME

- formulirane norme
  - donesene, "proglašene"
  - izrijeком iskazane ili formulirane u normativnoj odredbi
- neizražene norme
  - izvedene iz formuliranih normi na temelju različitih argumentacijskih postupaka (dedukcija, analogija, *a contrario*...)
  - plod "konstruktivnog" rasuđivanja tumača

HVALA NA POZORNOSTI!

K R A J